

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

**SPECIFIČNOSTI STUDIJE IZVODLJIVOSTI
PROJEKTA ANUBiH „OPĆA ENCIKLOPEDIJA
BOSNE I HERCEGOVINE”**

Akademik Miloš Trifković, predsjednik

SAVREMENA HISTORIJA ENCIKLOPEDISTIKE U BiH

1. Pojam enciklopedije i vrste relevantne za ANUBiH: **opšta, državna, alfabetska, elektronska i štampana.**
2. Leksikografski zavod FNRJ u Zagrebu od 1950. godine i tri izdanja „Opće enciklopedije Jugoslavenskog leksikografskog zavoda” između 1955. i 1988. godine.
3. **Separat „Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina” 1983. godine.**
4. **Centar za leksikologiju i leksikografiju ANUBiH osnovan 1997. godine.**
5. Hrvatski leksikografski institut Bosne i Hercegovine koji 2004. godine osniva HZ HB – izdao dva od četiri toma „Hrvatske enciklopedije Bosne i Hercegovine”.
6. ANURS od 2007. godine: „Enciklopedija Republike Srpske” – izdala dva od šest tomova (2017. i 2018. godine).

PROBLEM

1. Svi enciklopedijski zahvati nakon 1995. godine imaju partikularni nacionalni i/ili teritorijalni karakter.
2. Postavlja se pitanje da li Bosni i Hercegovini treba savremena enciklopedija koja će BiH posmatrati kao cjelovitu, jedinstvenu i zasebnu historijsku, socijalnu i državnu tvorevinu isključivo na osnovu strogo naučno zasnovanih činjenica?
3. Ne postoji državna leksikografska institucija niti ispoljen interes institucija Države BiH za enciklopedijom koja će cjelovito opisati BiH isključivo na osnovu naučnih saznanja.
4. Inicijativa Fondacije „Pravda za BiH” i ponuda sufinansiranja studije izvodljivosti.
5. Aktivnosti ANUBiH: izbor novih članova, formiranje radne grupe Predsjedništva, izrada šest osnovnih materijala o OEBiH.

KARAKTERISTIKE OEBiH I NUŽNOST STUDIJE IZVODLJIVOSTI NJENE IZRADE U ANUBiH

1. **Najvažnija utvrđena obilježja OEBiH:** usmjerena na BiH kao cjelovitu i zasebnu historijsku cjelinu, kombinacija nacionalne i opšte enciklopedije (50%:50%), objektivnost zasnovana isključivo na naučnim spoznajama, dugoročnost i dinamičnost, rizičnost.
2. **Najvažniji usvojeni principi OEBiH:** dijelom proizlaze iz obilježja. Dodatno: kritičnost, fokus na sve partikularitete, objavljivanje na jezicima naroda u BiH, a na engleskom u skraćenoj verziji.
3. **Bitni uslovi za uspješno izdavanje** svih tomova (društveni konsenzus, dugoročno i stabilno finansiranje, okupljanje intelektualnog potencijala, organizacioni i materijalno-tehnički uslovi) suprotni sa realnim stanjem političkih odnosa. **Zato je studija izvodljivosti nužna.**
4. **Pojam studije izvodljivosti:** projekt budućeg glavnog projekta.

STUDIJA IZVODLJIVOST ANUBiH PROJEKTA OEBiH

1. **Studija izvodljivosti** projekta OEBiH je sistemsko multidisciplinarno ispitivanje okolnosti, uslova, pretpostavki i rizika od čijeg ispunjenja u periodu trajanja projekta zavisi sposobnost ANUBiH da shodno svojoj misiji završi stvaranje i izdavanje svih tomova Opće enciklopedije Bosne i Hercegovine u skladu sa odlukama Predsjedništva ANUBiH.
2. Ciljevi studije izvodljivosti uopšte, pa i za OEBiH, uvijek se odnose na realnu mogućnost pristupanja, a u slučaju pozitivnog odgovora i **završetka** održivog poduhvata.
3. **Principi:** oni koji važe i za OEBiH i posebni – koji se tiču izvodljivosti projekta. Oni su već utvrđeni odlukama Radne grupe.
4. Postoje brojni i raznovrsni **uticaji na završetak studije** i projekte koji se moraju uzeti u obzir pojedinačno i u povezanosti s drugim (kompleksnost, podaci, kritične tačke itd.).
5. Studija izvodljivosti OEBiH je **netipična pojava** smještena u nepovoljno društveno okruženje.

PRAVNA I ETIČKA IZVODLJIVOST OEBiH

1. Pravna izvodljivost

- a) Uporedno posmatrano, zasnovana na opštem interesu i posebnoj zakonskoj regulativi.
- b) Izvori prava u BiH ne prate stanje izvora u državama okruženja i entitetu RS.
- c) Pravni osnov u BiH se mora utvrditi tumačenjem (Ustav BiH, ljudska prava, Zakon o ANUBiH). Moguće je konstruisati ga.
- d) Primjenjiva je opšta zakonska regulativa na sve poslove OEBiH.

2. Etički osnov – nesporan. U pitanju je znanje kao opšte i javno dobro.

SOCIO-POLITIČKA IZVODLJIVOST OEBiH

1. Šire shvaćena socio-politička izvodljivost obuhvata sve postojeće i anticipirane društvene okolnosti od kojih zavisi odluka o (ne)pristupanju izradi OEBiH. Njihov izbor je stručna „vještina”.
2. Objektivni makro-sociološki elementi *Studije izvodljivosti* pretežno negativnog uticaja na OEBiH.
 - a) karakteristični za region (prelazak na kapitalizam, reafirmacija nacionalnog principa, privatizacija, globalizacija, nova kultura) i
 - b) karakteristični za BiH (post-ratno društvo, dezintegracija društva, blokade, depopulacija, korupcija, siromaštvo itd.).
3. Objektivni makro-sociološki elementi *Studije izvodljivosti* pretežno pozitivnog uticaja na OEBiH – **urgentna potreba za društvenom, političkom i državnom integracijom kao uslovom napretka.**

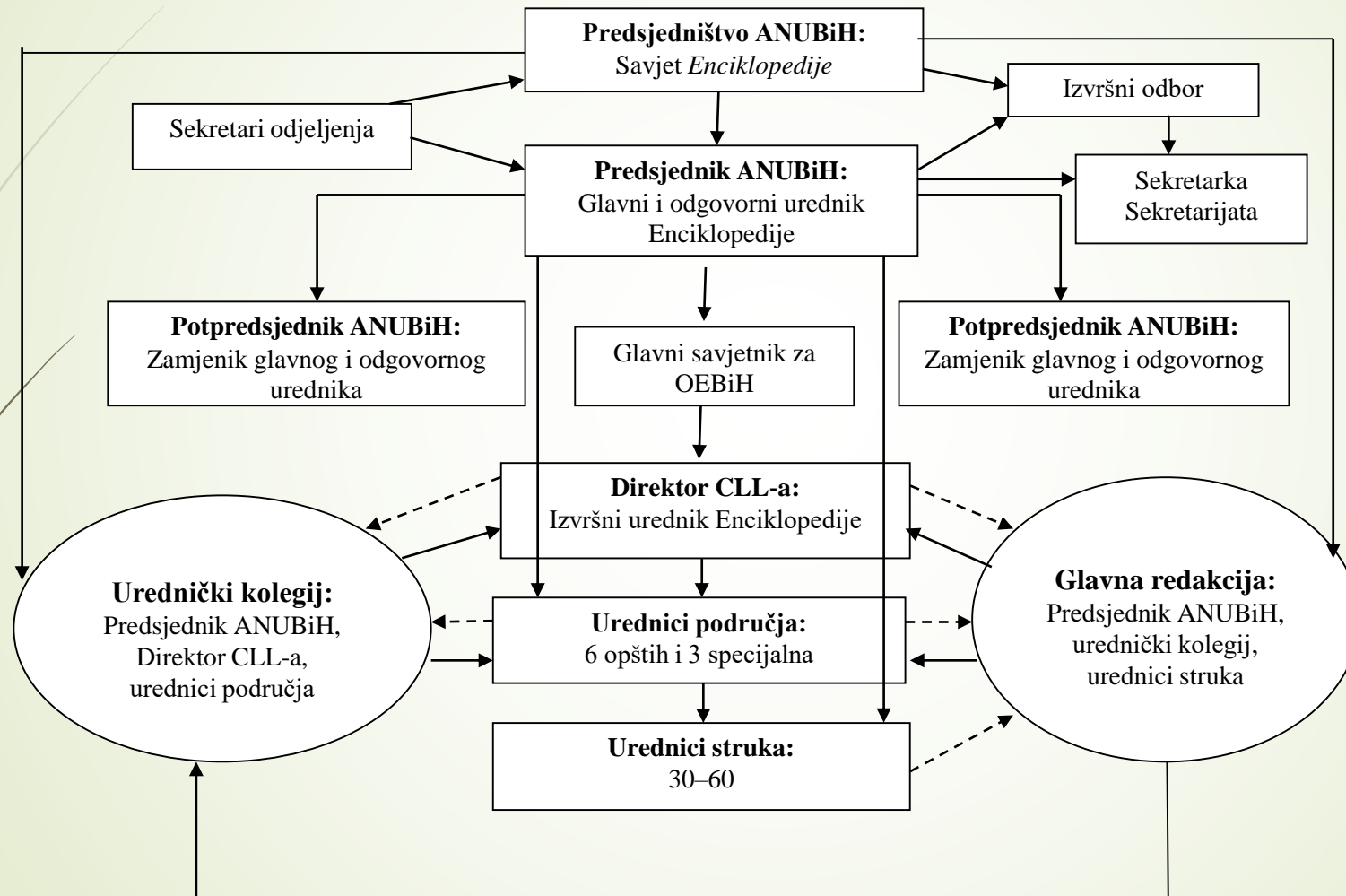
EKONOMSKA IZVODLJIVOST OEBiH

1. Pripremni radovi obavljani **volonterski**. Materijalne troškove podnijela ANUBiH. U biti, za Akademiju je projekt **neprofitan**.
2. Suština ekonomske izvodljivosti: realna mogućnost obezbijena sredstava za **završetak izdavanja** svih 10 tomova OEBiH, što zahtijeva **značajna finansijska sredstva**.
3. **Teškoće**: dugoročnost projekta, veliki iznosi, neizvjesne promjene u troškovima.
4. Zaključci:
 - a) država mora u budžetu preuzeti barem najznačajniji dio troškova OEBiH,
 - b) ANUBiH će biti u cijelom periodu izložena brojnim finansijskim rizicima.

KADROVI KAO FAKTOR IZVODLJIVOSTI OEBiH

1. Pored finansijskih, **kadrovi su jedan od najkritičnijih faktora** izvodljivost i kvaliteta projekta OEBiH.
2. Kadrovsko stanje u ANUBiH: 84 člana. Svi moraju biti angažirani. Najširu bazu čine članovi odbora i centara odjeljenja (oko 300).
3. Uloge članova: autori, urednici, recenzenti, članovi organa OEBiH konsultanti itd.. OEBiH mora biti „svojina” svakog člana i cijele Akademije.
4. Sekretarijat ANUBiH: može samo djelomično opsluživati potrebe projekta OEBiH. Zaključivanje novih ugovora o radu ili djelu nužno.
5. Rizici ovog segmenta su izrazito veliki zbog visokih zahtjeva u pogledu stručnosti i dugotrajnosti projekta OEBiH.

ORGANIZACIONA IZVODLJIVOST UNUTAR ANUBiH

VRIJEME KAO FAKTOR IZVODLJIVOSTI

11

1. Pojam: mjera razumnosti trajanja projekta sa stanovišta „vlasnika” projekta. Za OEBiH to je ANUBiH.
2. RG za OEBiH i Predsjedništvo su utvrdili vremensku izvodljivost;
 - a) prethodni postupak: 2017 – 2019. godine.
 - b) izrada Studije izvodljivosti OEBiH: 2020 – 2022. godine.
 - c) obezbjeđivanje finansiranja: 2023 – 2024. godine.
 - d) izrada svih tomova: 2025 – 2035. godine.
3. Moguća preklapanja faza, naročito obezbjeđivanja finansiranja i izrade OEBiH.
4. Dodane **dvije godine vremenske rezerve** za završetak projekta.

SADRŽAJ STUDIJE IZVODLJIVNOSTI OEBiH

Inicijalni sadržaj Studije izvodljivosti OEBiH:

- a) Novija historija enciklopedistike u Bosni i Hercegovini (I; 1)
- b) Bitne osobine i principi buduće OEBiH (I, II; 2–9)
- c) Pravna i etička izvodljivost (VII; 16, 28)
- d) Socio-politička izvodljivost (VIII; 30)
- e) Ekonomska izvodljivost (IX; 22–24)
- f) Kadrovi kao faktor izvodljivosti (X; 10; 17–18, 25–26, 29)
- g) Organizaciona izvodljivost (XI; 11–15, 27)
- h) Terminski plan (XII; 19–21)
- i) Zaključci (XIV; 31)

ISHODI STUDIJE IZVODLJIVOSTI

1. Zaključak *Studije izvodljivosti*: **uslovi nisu ispunjeni**:
 - a) ANUBiH ne treba da pristupi izradi projekta OEBiH
 - b) *Studija* i svi njeni prateći materijali se deponuju u arhivu CLL kao zaseban fundus, radi korištenja u kasnijim srodnim poduhvatima.
 - c) Predlaže se ili ne predlaže da se ANUBiH kao cjelina ili putem CLL angažuje na jednostavnijim leksikografskim poduhvatima, *Leksikonu BiH*, npr.
2. Zaključak *Studije izvodljivosti* da **realni uslovi za izradu OEBiH postoje**:
 - a) Pristupiti izradi projekta „Opće enciklopedije Bosne i Hercegovine“.
 - b) Formirati tim za izradu OEBiH i njemu predati arhiv *Studije izvodljivosti*.
 - c) Hitno početi proces pribavljanja novčanih sredstava.
 - d) Usvojiti listu ostalih prioriternih zadataka.

ZAKLJUČCI O STUDIJI IZVODLJIVOSTI OEBiH

1. OEBiH je nova vrsta projekta za ANUBiH i BiH društvo.
2. Posebna, specifična i kreativna *Studija izvodljivosti* je nužna.
3. Kritične tačke *Studije izvodljivosti* i eventualno OEBiH već sada su uočljive: intelektualni potencijal, sredstva i nepovoljni socio-politički uslovi.
4. *Studija izvodljivosti* i zaključci moraju biti zasnovani isključivo na činjenicama, ne na željama.
5. Bez obzira na ishode *Studija izvodljivosti* je za ANUBiH razvojni projekt.
6. Zaključci ovog rada ukazuju na pravac u kome treba tržiti odgovore o izvodljivosti projekta ANUBiH pod naslovom „Opća enciklopedija Bosne i Hercegovine”.

HVALA NA PAŽNJI!